

La llegenda d'en Cercós, 150 anys després de la tercera carlinada

A l'Aleixar hi va néixer Isidre Pàmies i Borràs al 1843

Vista de la bassa i l'església de Sant Salvador, a la Mussara | Ajuntament de Vilaplana

Enguany fa 150 anys de l'inici de la Tercera Guerra Carlina. L'última d'una sèrie de guerres que van assolir el nostre país en el convuls segle XIX. Justament, va ser l'última oportunitat dels carlistes d'intentar fer arribar a la corona espanyola un successor de Carles Maria Isidre de Borbó, protagonista de la Primera Guerra Carlina (1833-40).

L'aspirant al tron espanyol en la Tercera Guerra Carlina fou Carles de Borbó i Àustria-Est, net de Carles Maria Isidre de Borbó. Nascut a Liubliana al 1848, actualment Eslovènia però en aquell moment era una ciutat de l'imperi austríac. Carles de Borbó va voler aprofitar l'escàs suport social que tenia Amadeu de Savoia per sublevar-se contra el rei que havia portat el General Prim. La renúncia d'Amadeu de Savoia al 1873 i l'arribada de la Primera República va donar ales als partidaris de Carles de Borbó però no van ser suficients per fer rei a Carles de Borbó.

El cop militar de Martínez Campos, conegut com el pronunciament de Sagunt, va acabar amb la causa carlina i va obrir les portes a la restauració, fent que Alfons XII fos el nou rei d'Espanya al 1874. Una vegada més, Catalunya i Euskadi serien els llocs on els partidaris de la causa carlina foren més abundants. Però més enllà de Ramón Cabera, conegut com el tigre del Maestrat, trobem altres capdills carlins vinculats al nostre territori.

És el cas de Joan Francesch Serret, nascut a Lleida i mort a Reus, el de Maties Vall Llaberia nascut a Les Borges del Camp o el de Josep M. Mestres d'Alforja. A l'Aleixar hi va néixer Isidre Pàmies i Borràs al 1843, conegut popularment com a "Cercós". Va ser coronel de l'exèrcit carlí durant la Tercera Guerra Carlina. Cercós provenia d'una família adinerada de forta tradició carlina. Isidre Pàmies va viure un temps a Reus on va conèixer i va fer gran amistat amb Josep Mª Barenys, un altre capdill carlí nascut a Maspujols.

Barenys el va impulsar a entrar en la lluita armada en començar la tercera carlinada, tot participant en accions ràpides a pobles com La Selva, Riudoms o Prades entre d'altres. També se li atribueixen segrestos de gent rica per demanar-ne el rescat i un atac a la diligència-correu. "Cercós" va lluitar aferrissadament les muntanyes de Prades dirigint el quart batalló carlí i erigint-se com a capdill del Baix Camp.

El seu coratge va fer que fos molt odiat pels liberals i que patís un intent d'assassinat a Mont-ral. A l'esclatar la guerra al 1872 se'n va anar a la serralada de La Mussara com oficial d'infanteria i ben aviat va ser ascendit a coronel per mèrits de guerra, i a títol pòstum, el pretendent Carles, l'anomenà General. Però la seva curta vida va agafar més volada a partir de la seva mort al 1873. El 14 d'octubre d'aquell any, Isidre Pàmies va mantindre un fort enfrontament amb les tropes liberals.

Els homes de Cercós van encerclar i castigar durament les tropes liberals a la zona de la Mola dels Quatre Termes. Això va permetre que als carlins s'apoderessin d'un canó de l'enemic, fet de molta rellevància aleshores. Però en la lluita cos a cos, una bala de fusell travessà el pit del "Cercós". Dalt d'una mula va ser portat fins al mas Joan Pau, proper a la balma que avui encara es coneix com a Hospital dels Carlins.

La bala que va rebre l'Isidre Pàmies li va provocar una ferida mortal. Tot i les atencions rebudes pel part de l'amo del mas i del rector de la Mussara, va morir al cap de tres dies i va ser enterrat al cementiri de la Mussara. El suport social que tenia l'exèrcit carlí en les zones rurals, va fer que s'imposés una mena de silenci sobre la seva mort. Segons explica Anton Agustench a "Records de la Mussara", a partir de la mort d'en Cercós es va convertir en un personatge llegendari.

Es diu que l'odi i la desconfiança entre les files liberals va fer cinc voluntaris armats amb rifles sortissin de Vilaplana pel camí de les Tosques i s'apropessin a La Mussara per comprovar la seva mort o acabar de rematar-lo si és que encara estava viu en algun mas de les muntanyes de Prades. Els veïns dels masos van fer tot el possible per endarrerir l'arribada dels voluntaris liberals i alhora van alertar als veïns de La Mussara. Quan hi van arribar es van trobar amb les cases tancades perquè tots els homes havien fugit per amargar-se.

Només es van trobar els més vells i les dones. Algú els va confessar que el "Cercós" era mort i enterrat però no els van dir on. Els liberals van decidir que volien trobar el seu cos per esquarterar-lo i van obligar als pocs veïns que quedaven a La Mussara a profanar les tombes per trobar el guerriller carlí. Va desenterrar sis tombes però en cap d'elles hi van trobar el cos d'Isidre Pàmies.

Ísidre Pàmies i Borràs Foto: Cedida

El capdill liberal estava colèric per no haver trobar el cos del "Cercós" i va decidir fer un afusellament simbòlic de la dona que van trobar en l'últim féretre. Van posar dreta la caixa tot recolzant-la a la paret de l'esglèsia i van disparar els rifles contra la dona difunta fent caure la caixa a terra.

Els veïns de la Mussara que van presenciar aquest acte estaven aterrits, i fins i tot els voluntaris liberals es van espantar per la barbaritat que havien fet i van fugir de la població esperitats. Els liberals van desenterrar sis féretres però no van trobar el d'en "Cercós". L'enterrador de La Mussara va ser molt astut i el va posar sota del d'una dona que havia mort feia poc, l'àvia Boronada, per intentar evitar que els liberals el trobessin si es decidien a buscar-lo com així va ser.

Jordi Garcia Arnau és periodista.